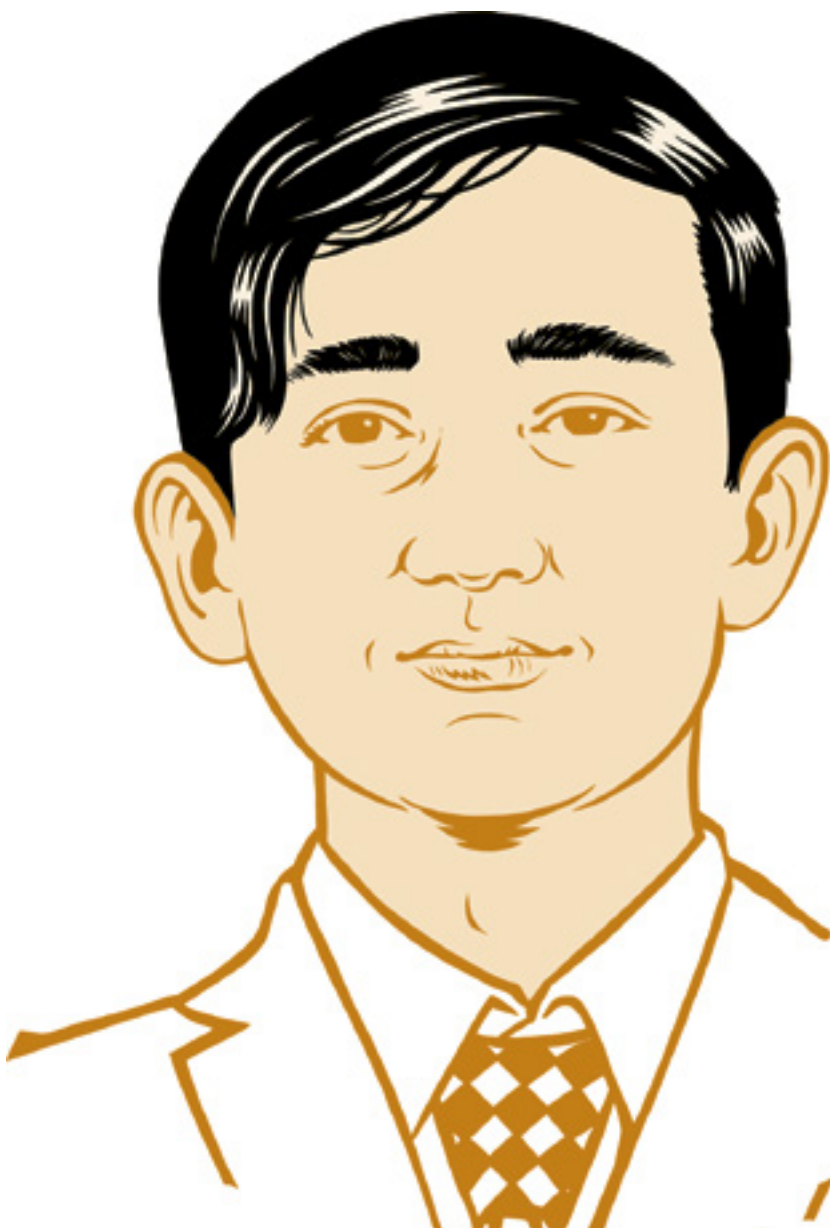

Tendens:

Uddannelse klarer vi selv

Nogle elever har entreprenante planer om at åbne virksomheder, og det formelle uddannelsessystem passer ikke ind i deres program, selvom de har evnerne til at begå sig. De kan selv skaffe den nødvendige viden, mener de.

Af **Mikkel Kamp**

De er inspireret af fænomener som tv-programmet *Løvens hule* og unge iværksættere og influencere, som på YouTube og sociale medier fortæller, hvordan de har skabt vildt vækstende firmaer ved hjælp af en god idé og masser af hårdt arbejde – der dog bliver suppleret med det søde liv på steder som Dubai og Sydspanien.

Uddannelse er til gengæld langt fra altid en del af historien, og det kan have betydning, også når de kommende iværksættere, og dem der bare er fascinerede af dem, går i gymnasiet.

Postdoc Anne Larsen stødte på to entreprenante unge mennesker uden planer om uddannelse, da hun interviewede elever i forbindelse med sin ph.d., som hun forsvarede i efteråret.

Som udgangspunkt havde hun ikke fokus på elever med disse træk, men de viste sig, da hun undersøgte, hvordan uddannelsesidentiteter konstrueres blandt unge voksne i deres overgang fra gymnasieelever til livet efter gymnasiet.

>

Vil åbne eget firma

I forskningsprojektet fulgte Anne Larsen to gymnasieklasser, mens de gik i gymnasiet. Cirka et år efter de havde fejret med studenterhuerne på hovedet, kontaktede hun dem igen og spurgte til deres uddannelsesplaner, som var vidt forskellige. Nogle var allerede i gang, mens andre endnu ikke havde besluttet sig.

To af de tidligere gymnasieelever, som begge har forældre med lang uddannelse, vidste, hvad der skulle ske, men det inkluderede ikke at tage en uddannelse, for det passede ikke ind i deres mere entreprenante planer inden for vidt forskellige brancher.

Den ene havde planer om at lave en forretning, som sælger naturvin, mens den andens plan gik i retning af at skabe en forretning inden for den rekreative branche med et højt luksus- og serviceniveau.

"De udnytter deres sociale kapital og i hvert fald den ene har været ude i branchen og fået kontakter og viden. Ingen af de to pegede på, at målet med iværksætterplanerne er at tjene mange penge. De fokuserer på, at de vil udleve en drøm, de har, og giver udtryk for at være virkelig passionerede og forfølger drømmen for at udfordre sig selv," siger hun.

Umiddelbart kunne de omtalte unge ligne nogle, der normalt vil søge ind på en videregående uddannelse. De er grundlæggende dygtige og bliver opfattet som dygtigere end de fleste andre, så de fremstår som nogle, der har let ved det faglige. Men de forstår ikke uddannelse som formel uddannelse. Det, de vil uddanne sig til, behøver man ikke en lærer til. De ser sig selv som kompetente til selv at styre, at de lærer, hvad de har brug for.

"De giver ikke udtryk for, at det formelle uddannelsessystem er dårligt, men de mener bare ikke, at de kan få, hvad de skal bruge for at opfylde deres drøm. De giver udtryk for, at de skal have 'hands on' og selv styre, hvad de skal lære," siger Anne Larsen.

Det har ikke været en del af projektet at undersøge, hvor de unge får deres inspiration fra. De er dog langt fra enkeltstående fænomener.

"De er en del af en tendens, hvor flere unge starter deres egne virksomheder, og der samtidig statistisk set er flere, som ikke har taget en videregående uddannelse inden for de første år efter studentereksa-

men," fortæller hun og henviser til tal fra Danmarks Statistik, som viser, at antallet af iværksættere og særligt antallet af unge iværksættere er steget. I 2020 var der 4.900 flere iværksættere i Danmark end i 2010. I samme periode er antallet af iværksættere i alderen 18-29 steget fra 3.000 til 4.900. Det er dog stadig håndværksvirksomheder, der fylder mest hos de unge.

Samtidig viser en undersøgelse fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, at antallet af studenter, der ikke har fået yderligere uddannelse som 30-årige, er steget fra 15.000 i 2014 til 25.000 i 2022.

International tendens

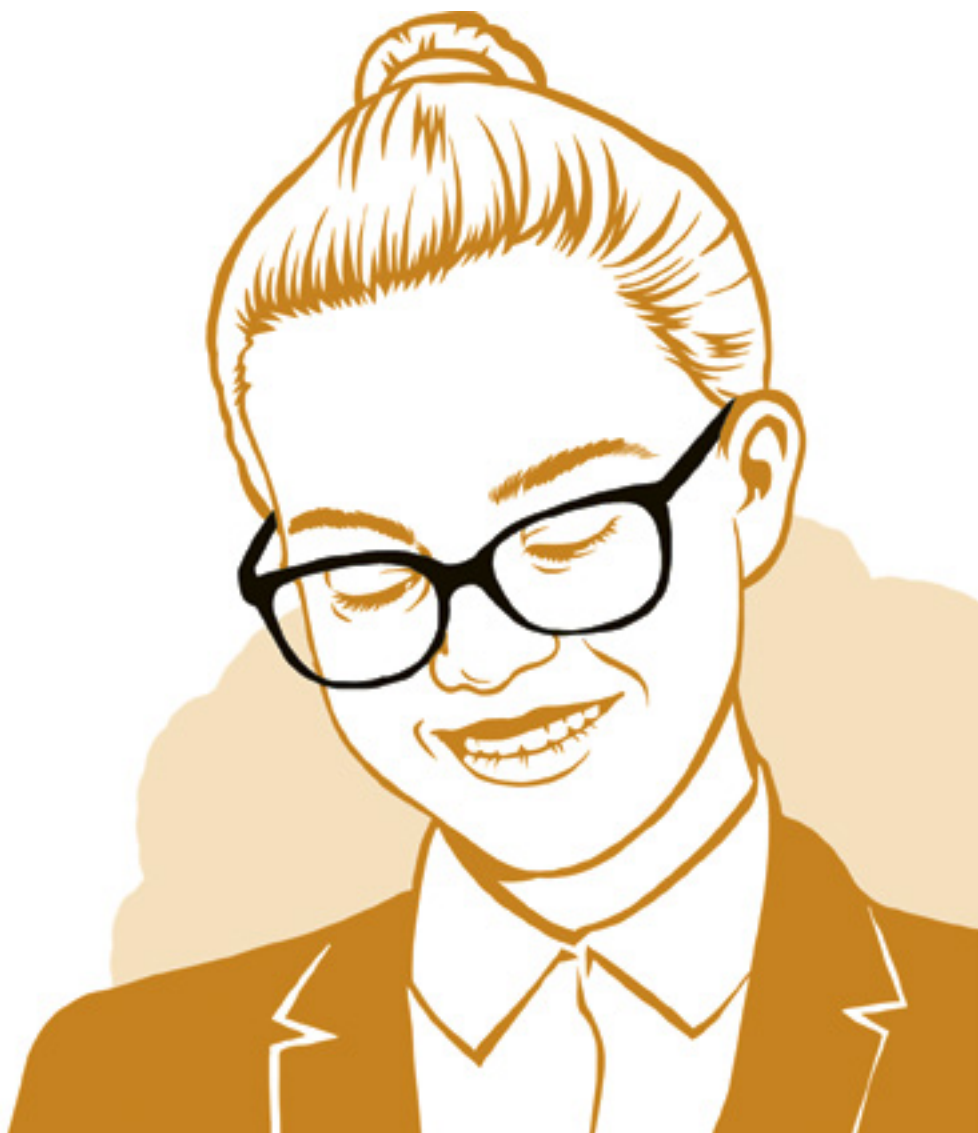
De to elevers fortællinger peger i retning af et syn på uddannelse, som ligner de uddannelsesideologier, der beskrives inden for fænomener som hackschooling og worldschooling. De kommer primært kommer fra USA, hvor der blandt andet på sociale medier er fortællinger om, at man skal være uafhængig i forhold til uddannelse og selv

sammensætte den uddannelse, man har brug for.

Begge er alternative tilgange til læring, hvor man i høj grad selv former sin uddannelse ud fra interesser, nysgerrighed og personlige mål. Det kan sagtens foregå hjemme eller på rejser, hvor undervisning online spiller en væsentlig rolle, og praktiske erfaringer er ligestillet med akademisk viden. Tilgangen er i høj grad gjort mulig af den teknologiske udvikling, som gør, at man i højere grad end tidligere selv kan opsøge information og viden – og det bliver nemmere og nemmere.

Samtidig flourer der internationalt og i Danmark en række fortællinger, hvor influencere fortæller om deres liv som selvstændige.

De fortæller om deres arbejdsliv, som ofte ikke er baseret på uddannelse. Samtidig er det også livsstilfortællinger, som flourer på sociale medier. De udbreder alternative fortællinger om det gode liv.

Danmark dyrker selvstændighed

Sammen med den internationale tendens er der måske også et særligt dansk fænomen, som gør det endnu mere oplagt, at denne tendens findes i netop Danmark.

"Når vi ser, at elever, der er dygtige inden for systemet, vælger at blive autodidakte, kan det hænge sammen med, at vi i uddannelsessystemet dyrker det selvstændige og kreative arbejde og ikke mindst evnen til at arbejde projektorienteret og selv skaffe viden, som man også skal forholde sig kritisk til. Derfor kan der også være en lokal tendens her i Danmark," siger Anne Larsen, der i forskningsprojektet EDUCABLE sammen med kolleger er i gang med at undersøge, hvilken rolle digitale fællesskaber og sociale medier spiller for udskolingselevers syn på fremtidsmuligheder og uddannelsesvalg.

"Vi undersøger, hvilke forestillinger om uddannelse eleverne reproducerer, og hvordan de hænger sammen med det, de møder i skolen og på digitale medier. Som en del af det spørger vi dem, hvem de følger på YouTube og sociale medier, og får også adgang til deres sociale medier, så vi kan se, hvad de ser og hører," fortæller hun.

Endnu en mulig faktor, der kan trække i retning af at kreere sin egen vej i systemet, er en oplevelse af uddannelsesinflation.

"Man kan med rette tænke, at flere og flere får højere uddannelser. Jo flere der gør noget – altså får mere uddannelse – desto mindre garanti er der for, at et uddannelsesbevis kan omsættes til et attraktivt job. Mange unge oplever, at de ikke kan opnå den samme status og sikkerhed som deres

forældre ved at tage den samme uddannelse som dem. Man kan ikke nødvendigvis købe et tilsvarende hus på samme adresse eller få samme type job. Man er nødt til at tænke alternativt, og det kan man enten gøre ved at lægge mere uddannelse oven i

passer ind i det formelle uddannelsessystem.

"Hvis de elever, vi tror, vi laver noget for i gymnasiet og resten af uddannelsessystemet, ender med at søge væk, fordi de oplever, at de ikke hører til, så er det et

"De giver ikke udtryk for, at det formelle uddannelsessystem er dårligt, men de mener bare ikke, at de kan få, hvad de skal bruge for at opfylde deres drøm."

Anne Larsen

eller ved at gå en helt anden vej og droppe uddannelsen," siger Anne Larsen.

De behøver ikke systemet

Spørgsmålet er så, hvordan skolerne skal agere i forhold til disse elever? Det afhænger af, om man anser det for et reelt problem, hvem det i så fald er et problem for, og hvorfor det er et problem, påpeger Anne Larsen.

"Disse elever er ikke umiddelbart et problem i hverdagen. De deltager aktivt og klarer sig fagligt godt. Men hvis tendensen til at tillægge autodidakt entreprenørskab høj status udvikles og udbredes, kan der muligvis komme færre søgninger til gymnasiet eller måske flere, der dropper ud. Hvis mange studenter fravælger videregående uddannelse, er det også et problem i forhold til den officielle målsætning om, at flest muligt skal fortsætte til videregående uddannelse," siger hun.

Hun peger på, at der i forskningen er en tendens til at fokusere på elever, der yder modstand mod systemet, når de oplever, at de ikke passer ind i det.

"Men her er der unge, som ikke yder modstand, men alligevel forlader uddannelsessystemet. Som det er nu, er det ikke et problem, men hvis færre begynder at søge ind, og flere måske dropper ud, kan det blive det," siger hun og tilføjer, at man i gymnasiet måske skal være mere opmærksom på den gruppe, man som en selvfølge mener,

problem. Så har vi måske ikke det rigtige for øje," siger Anne Larsen.

Vil man forsøge at modarbejde tendensen, kan man overordnet set tænke i to retninger. Den ene er at imødegå interessen for entreprenørskabet. Den anden er at gøre det klarere, hvorfor der er værdi i mere klassiske akademiske discipliner og de fællesskaber, der er omkring dem på universitetet.

"De her unge taler slet ikke om studielivet og at være en del af ungdomsfællesskaber på den måde, som mange ellers har stor glæde af. Man kan forsøge at sætte fokus på dem og argumentere for værdien af ungdomsfællesskabet i de traditionelle uddannelser. Men hvordan disse unge skal mødes, afhænger i sidste ende af, hvad man ser som gymnasiets opgave," siger Anne Larsen. ●

Anne Larsen er postdoc på Institut for Nordiske Studier og Sprogvidenskab på Københavns Universitet. Hun er en del af EDUCABLE, hvor hun sammen med kolleger undersøger, hvilken rolle digitale fællesskaber og sociale medier spiller for udskolingselevers syn på fremtidsmuligheder og uddannelsesvalg.